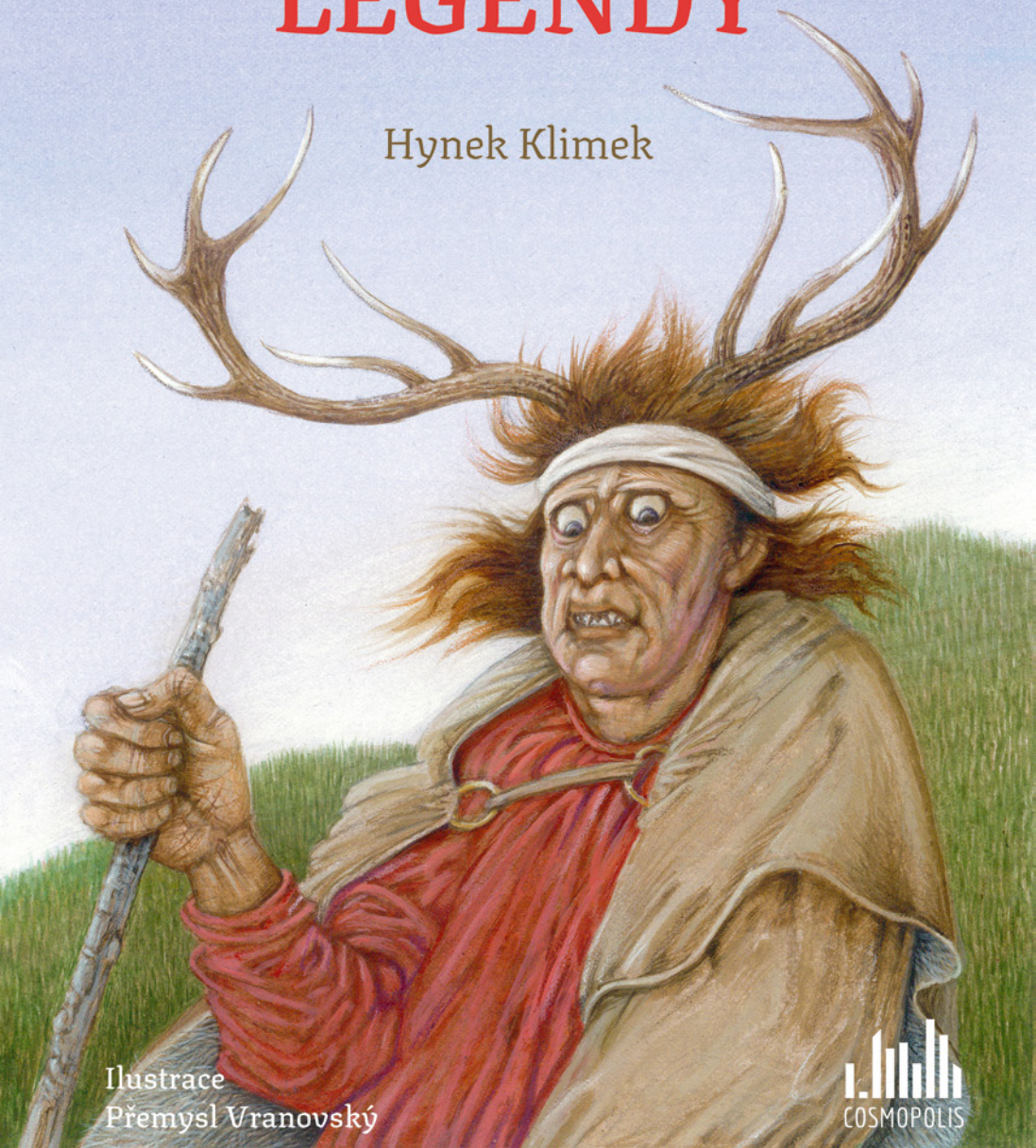

STARÉ ŠUMAVSKÉ LEGENDY

Hynek Klimek

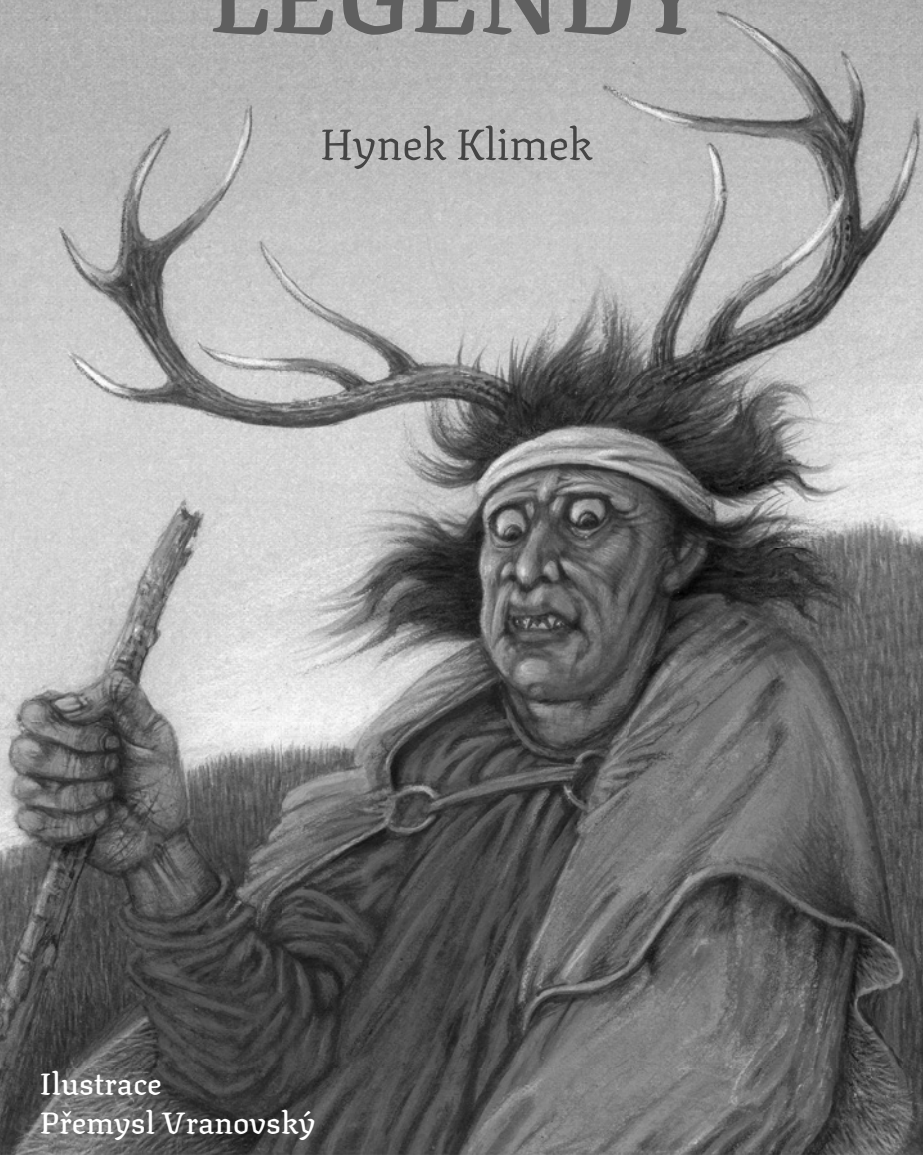
Ilustrace
Přemysl Vranovský

COSMOPOLIS

© Grada Publishing, a. s., 2024
Text © Hynek Klimek, 2024
Ilustrace © Přemysl Vranovský, 2024

STARÉ ŠUMAVSKÉ LEGENDY

Hynek Klimek

Ilustrace
Přemysl Vranovský

Zneužitý dar Lesní matky

U hlubokého lesa na úbočí hory Plechý žil se svou mladou ženou a dvěma malými dětmi horal Jakub. Bydleli ve staré roubence hrozící zřícením. S krovem, dřevěnou podlahou i trámy stropu již téměř zničenými dřevomorkou. Zdědil ji po svých rodičích, kteří mu kromě ní, dožívajícího vybavení nuzného obydlí, několika slepic a staré kozy nic víc odkázat nemohli.

Přestože byl chudý, jeho nabídku k sňatku neodmítlo děvče pocházející z obdobných poměrů. Vyhlédl si ji v sousední osadě, když tam pomáhal při senoseči a po práci s ní poté prožil noc na již dříve sklizeném suchém seně ve stodole. Její rodiče sňatku nebránili s tím, že s žádným darem k svatbě ani budoucí pomocí od nich nemohou počítat.

Rok po svatbě se jim narodilo děvčátko a po dalším roce druhé. Když starší z Jakubových dcer již odrostla kolébce a mladší s pomocí matky zkoušela první krůčky, obrátil se na něj s lákavým návrhem místní krčmář. Občas si od Jakuba za trochu peněz nechával nařezat a naštipat dříví

k topení nebo pomoci s nakulením plných sudů do sklepa a naložením prázdných na povoz.

Tentokrát ale chtěl Jakuba využít k něčemu zcela jinému.

„Podívej, mám pro tebe velice dobrou nabídku. Než ti ale povím, co bys pro mě mohl dělat za takovou sumu peněz, o jaké se ti doted' určitě ani nezdálo, musíš mi na zdraví svých dětí odpřisáhnout, že ať tu nabídku přijmeš, nebo ne, nikdy o tom nikomu nepovíš ani slůvko. Ani své ženě, aby to nevytroubila,“ řekl s pohledem bedlivě upřeným na jeho obličej.

„Kdybys to vyzradil, už si u mě nikdy ani neškrtněš a pošlu tě odtud svinským krokem, pokud by ses mi odvážil přijít na oči,“ dodal výhruzně.

„Já... já...“ koktal zaskočený Jakub, než se mu podařilo překonat údiv nad tím, co právě vyslechl z krčmářových úst.

„Můžete mi věřit, že všechno, co mi povíte, si nechám pro sebe,“ řekl poté dychtivě a přitom se mu také on již bez záchrvěvu zahleděl do očí.

„Odpřisáhni to tedy tak, jak jsem ti řekl!“ vyslechl od něj Jakub a bez zaváhání to udělal.

Krčmář si ho ještě jednou dlouze přeměřil zkoumavým pohledem, než prozradil svůj záměr. Vylíčil mu, že si porídil vše potřebné k pálení kořalky a dohodl se s kolegou z Rakouska na jejím odběru. Sice dost pod cenou, za kterou ji bude sám pak v Rakousku prodávat, ale i tak na tom vydělají oba. O kořalku je prý tam, kde má krčmu, velký zájem.

„Nemám ale čas ani věk na to, abych mu ji tam dopravoval sám. Nemůžu se s nákladem kořalky plahočit vzhůru po horách přes hranici. Od té už není k jeho krčmě daleko. Jestli se dohodneme, popíšu ti cestu a na té kořalce budeš vydělávat i ty,“ řekl.

„To ale není jen tak, vždyť hranice obcházejí strážní, celníci. Co když mě s kořalkou přistihnou? Za pašování jsou přece vysoké tresty,“ namítl znejistělý Jakub.

„Musíš být opatrný, dávat si pozor a dobře si to tam obhlédnout. Pokud nějakého celníka zahlédneš, budeš se muset schovat a počkat, až odejde. Kdyby tě spatřil, máš přece mladé, rychlé nohy, a tak mu utečeš. Samozřejmě i s kořalkou, nemůžeš ji tam pohodit. To už bych ti pak další nesvěřil. Celníci jsou přece také lidé, a tak po tobě patrně žádný střílet nebude, pokud tě spatří,“ pokračoval ve vábení krčmář.

„No jo, ale co kdyby jich tam bylo víc a chytili mě,“ nadhodil Jakub.

„Hm, není pravděpodobné, že by jich tam spolu chodilo víc, ale kdyby se to přece jenom stalo a polapili tě, musíš tvrdit, že kořalku jsi koupil pro sebe od kohosi na trhu v Rakousku, na hranicích jsi zabloudil, a tak ani nevíš, kde jsi. V žádném případě nesmíš prozradit, že kořalku máš ode mne a ani ke komu jsi s ní měl namířeno. Pokud by tě pak zavřeli do vězení, bude to přece jen načas, a já ti na svou duši slibuju, že bych nenechal tvou ženu a děti umřít hladu,

než by ti vypršel trest. A až by ses vrátil z žaláře, dal bych ti za odměnu slušné peníze za to, že jsi pro mě riskoval,“ snažil se krčmář dotáhnout svůj záměr k úspěchu.

Navržené peníze, které by jinak jako dřevorubec či každodenní dřinou u sedláků pracně vydělával celý měsíc, byly pro Jakuba silným lákadlem. Proto, i když se nezbavil pochybností, zda dělá dobře, s krčmářem se dohodl, což stvrdili podáním a stiskem rukou.

Hned následující den se s krosnou naplněnou lahvemi s kořalkou, svrchu zakrytými chrastím, vydal na cestu. Svě ženě důvod své cesty neprozradil. Nevypytávala se, kam jde. Měla za jisté, že si jej jako obvykle někdo sjednal k pomoci v hospodářství nebo ke kácení či jiné práci se dřevem.

Nevyčítal si, že ji klamal. Pořádný muž se přece musí postarat o rodinu, aby se měla co nejlépe, a obejít zákon snad ani není hřích, jestliže to dělá v takovém úmyslu, říkal si v duchu. V hustém mlázi u okraje lesa ukryl pilu břichatku, kterou si vzal z domova s sebou, aby sousedé, kteří ho mohli spatřit, nepojali podezření, za jakým účelem s krosnou na zádech do lesa jde. A s kořalkou vyrazil k temenu hory.

Les na úpatí Plechého znal dobře. Čím výše však stoupal, tím mu byl známý stále méně. Do těchto míst podobně jako většina obyvatel z jeho osady chodil jen zřídkakdy. Obvykle jen na houby, když byl čas jejich růstu. Vzpomněl si, jak byl od raného věku utvrzován v tom, že je tady říše strašidel.

Jak se blížil k Plešnému jezeru, vybavil si vyprávění o strašných divých ženách, které kolem něj pobývají. Vzdáleně se ženám podobaly, avšak byly ohavné, porostlé srstí po celém těle, chodily polonahé a bosé, oděné pouze v suknicích. Říkalo se, že tato ohavná zjevení nemilosrdně utopila již mnohého nešťastníka, který na jimi obývané území zavítal. Rovněž se proslýchalo, že rodí ohavné zmetky, které podvrhují nešťastným matkám náhradou za jejich vlastní děti, které jim ukradnou, když ty na ně nedávají pozor. Za noci tady z jezera prý kvílí sbor utopenců a k jejich žalostné písni se přidává vytí vlkodlaků, křik hejkalů i další úděsné zvuky.

Jakubovi se při pomyšlení na to zrychlil dech. U jezera ovšem žádnou z divých žen ani jiná strašidla nezahlédl, a tak kolem něj přešel bez úhony. Po chvíli, když se pro jistotu ohlédl, spatřil, že od údolí se vzhůru valí mlha. Tu, jak od mládí věřil, vlečou šedí mužící. Nebál se jich však. Již mnohokrát se mu stalo, že se ocitl v tak husté mlze, že bylo vidět jen na pár kroků, a přesto cestu neztratil. To jen lidem neznalým hor šedí mužící způsobí, že zbloudí v krajině, kde se nevyznají, a v zimě umrznou či v létě utonou v bezedné bažině, táhly mu hlavou zjitřené myšlenky.

Nezastavoval se a od jezera začal stoupat strmým svahem vzhůru. Když se poohlédł, všiml si, že mlha se začíná vytrácet a nad hladinou jezera se valí již jen její cáry. Připadlo mu, že mezi nimi zahlédl i jakési postavy,

ale byl již dost vysoko nad jezerem, a tak obavu z nich mít nemusel. Jeho obavy nyní dostávaly jinou podobu. Zemská hranice byla nedaleko a on mohl každou chvíli narazit na hlídkující stráž. A náhle, jako by to přivolal.

„Kam jdeš, chlape? Stůj!“ zaburácel nedaleko od něj hlas.

Jen letmo zahlédl postavu, zpola zarytou jeho zrak kmenem jednoho z rozložitých stromů. Na nic dalšího nečekal a rozběhl se dolů napříč svahem.

„Zastav se! Stůj, nebo střelím!“ křičel ze svahu nad ním celník. Pak Jakub zaslechl, jak mu nad hlavou hvízdla kulka a po ní další. Šlo mu o život, a tak běžel tak rychle, jak určitě nedokázal ještě nikdy předtím. Když před sebou spatřil husté mlázi, střelhibitě vběhl do úkrytu mladých stromků a v následném okamžiku se zřítíl do prohlubně.

Když přišel k sobě, první, na co padl jeho zrak, byly bosé nohy. Spíše zvířecí než lidské. Zablácené, s drápy místo nehtů. Pozdvihl hlavu a zděsil se. V přítmi spatřil stařenu s parohy na hlavě, zahalenou ve vlčí kůži. Z jejího svraštělého obličeje na něj hleděly pichlavé oči. Připadly mu divoké, jaké mívají šelmy.

„Lesní matka!“ problesklo mu hlavou. Znal strašlivé historky o tom, že napadá osamělé poutníky a ubíjí je svými parohy. Také že pouhým pohledem dokáže člověka proměnit v kámen. Oněměle na ni hleděl, zchvácený hrůzou, a očekával, že ho v nejbližší chvíli sprovedí ze světa.

„Bojíš se mě?“ zaskřehotala.

Z náhle zcela vyschlého, sevřeného hrdla nedokázal Jakub vypravit žádný zvuk, a tak jen přikývl hlavou. Svráštělá tvář stařeny se roztáhla ve škleb.

„Neboj se mě! Víím, co si o mně myslíš. Já ale nejsem jen zlá, jak o mně někteří hlupáci vyprávějí. Jsem jako zdejší hory. Někdy zlá a krutá, avšak nezřídka i vlídná a laskavá. Víím i to, kdo jsi ty a jaký jsi. Znáím všechny lidi odtud. Nikdo z vás přede mnou nic neutají. Nevezmu ti život. Zatím jsi udělal málo zla, a tak nyní k tobě budu laskavá a zůstane to tak, dokud si to nepokazíš,“ řekla užaslému Jakubovi, který na ni hleděl jako omámený.

„Teď mě dobře poslouvej! Dám ti dar. Utíkal jsi před celníky, ale s mým darem už nebudeš muset prchat před nikým. Podívej se mi do očí! Nemusíš se bát, že zkameníš, to už bys kamenem byl, kdybych chtěla. No tak se už netřes strachem a poslechni mě!“ přikázala Jakubovi.

Znovu vyděšeně poslechl. Pozvedl zrak k její tváři a oslnilo ho zablesknutí, které vyšlehlo z jejích očí a zamířilo přímo do jeho zorniček. Nezkameněl však ani neoslepl.

„Tak! A teď ode mne máš slíbený dar. Na koho od této chvíle pohlédneš a budeš tomu tak chtít, zůstane strnulý, jako by zkameněl. Ale ne navždy, takovou moc dostat nemůžeš. Ten, koho pohledem zmrtvíš, zůstane jako by zkamenělý do následného rána, déle ne. Jednu drobnou vadu to však pro tebe bude mít pokaždé, kdy můj dar

využiješ. Vždy ti přitom o trochu ztvrdne srdce. Je jen na tobě, jak tvrdé je postupem času budeš mít.

A už se také nemusíš obávat žádného ze strašidel. I kdyby tě snad některé chtělo vylekat anebo ti třeba i ublížit, stačí, když na něj pohlédneš, a hned bude vědět, že máš můj dar a nechá tě být,“ poučila Jakuba.

„Teď už se tu ale dál nezdržuj! Seber si, co jsi sem donesl, a jdi! Už se nemáš čeho bát. A neděkuj, nemáš zač, a loučit se taky nemusíš! S mým horším já se s darem ode mne už neodloučíš,“ řekla obdarovanému, který se jen zvolna vzpamatovával z děsivého prožitku.

Teprve teď si uvědomil, že je na dně jámy shůry kryté větvemi smrků a hustými šlahouny maliní a vedle něj leží pohozená krosna a kolem vysypané lahve s kořalkou. Podivuhodné bylo, že se žádná z nich nerozbila. Úkosem pohlédl na Lesní matku, ale raději k tomu nic neřekl. Lahve naložil zpátky do krosny, vylezl s ní z prohlubně a obezřetně vyhlédl z mlázi.

„Támhle je! Stůj!“ zaslechl vzápětí výkřik.

S úlekem spatřil jednoho z celníků, jak k němu běží s puškou v ruce. Ovládl však prvotní úlek, neuhnul celníkovi pohledem a vykulil na něj oči. Běžící muž zůstal v tu chvíli s nakročenou nohou v nepřirozené pozici nehnutě stát. A stejně dopadl i jeho kolega, který dobíhal za ním, když mu Jakub také pohlédl do obličeje. Strach a nejistotu, které mladý horal ještě před chvílí pociťoval, vystřídal nával radosti.

„Lesní matko, děkuju!“ rozlehl se lesem jeho nadšený výkřik k prohlubni v mlázi.

V radostné náladě pak vykročil s krosnou naloženou kořalkou k hranici na hřebeni hory a tíhu nákladu téměř necítil. Užíval si pocitu rozkoše z nenadále nabyté moci a vědomí, že pro peníze se už nebude muset lopotit při namáhavé práci.

Když za propašovanou kořalku převzal od rakouského krčmáře peníze, začal na zpáteční cestě přemítat, za jak dlouho si takhle může nahospodařit peníze na opravu chalupy. Vzápětí ho napadlo, že lepší by bylo postavit novou, větší. Anebo raději dům. Patrový, s balkonem, s vyřezávaným zábradlím a se zdobeným štítem. Takové se mu vždycky líbily, ale nikdy si ani zdaleka nepomyslel, že by takový mohl jednou mít.

Hned po návratu do osady se s krčmářem domluvil, že kořalku bude pašovat tak často, jak ji stihne krčmář pálit. A oba se činili. Kdykoliv potom při svých cestách s pašovanou kořalkou narazil Jakub u hranice na strážné, použil dar Lesní matky, a po Šumavě se začala šířit zvěst o pašerákově-čaroději a dočasně zkamenělých strážcích hranic.

Případů přibývalo a Jakub poznenáhlu začal pociťovat bolest na prsou i stoupající únavu při výstupech vzhůru horou. Stále více měl během nich obtíže s dechem. Věděl, že mu stále víc tvrdne srdce, ale peníze, které zatím nashromáždil, ještě nestačily k naplnění jeho rostoucích tužeb.

Dříve laskavý otec rodiny začínal být stále více nerudný ke všem, se kterými měl co do činění, i ke své ještě nedávno milované ženě a dětem. Už se netěšil na návraty z cest domů, v krčmě u kořalky se cítil lépe. Ženiny výčitky odbýval tím, že má nyní výnosnou práci a musí jí stihnout co nejvíc, dokud se mu daří vydělávat.

V hlavě mu přitom začala vrtat neodbytná myšlenka, že krčmář se s ním nedělí spravedlivě, protože on přece riskuje mnohem víc. I vězení a život, k tomu se dře s nákladem přes hluboký les a vysokou horu, a tak by měl mít i vyšší podíl ze zisku. Jenomže krčmář nesouhlasil, aby se jejich zatím rovnocenná odměna změnila.

Jak tak o tom Jakub dál a dál přemýšlel, dospěl k závěru, že se přece s krčmářem o peníze dělit nemusí a sám si může vzít, kolik uzná za vhodné. Poté by se mohl rázem změnit celý jeho život. Nemusí přece zůstat na Šumavě, mohl by odejít do nížiny, kde pole rodí mnohonásobně větší úrodu a v zimě se lidé nemusí brodit sněhem a starat se o dostatek dřeva na neustálé topení. Zmocnila se ho touha dát si někde tam postavit dům, pořídit si hospodářství a žít si jako pán.

Rozhodl se, že ženu s dětmi si tam s sebou ale nevezme. Byla mu dobrou manželkou, pečlivou hospodyní, ale to bylo jen tady na horách. K životu, jaký si představoval, že jinde povede, by se nehodila. Už ji přestal mít rád a s dětmi by mu byla jen na obtíž.

Koneckonců jim přece zůstane chalupa a všechno, co v ní je, takže kdo by mu mohl něco vyčítat? zdůvodňoval si své rozhodnutí pro sebe.

Toho dne, kdy se rozhodl pro tuhle změnu, zůstal v krčmě přes půlnoc, až tam zbyli s krčmářem sami, a pak mu pohlédl do očí. Krčmář strnul nad stolem v rozmáchlém gestu a Jakub měl čas porozhlédnout se po penězích. Nějaké byly v zásuvce u výčepu, a ani truhlici, ve které jich měl krčmář uložených většinu, dlouho hledat nemusel. Část peněz tam krčmářovi nechal, ale odebral si tučnou sumu. Dál se už nezdržoval a vykročil k domovu. Ne však proto, aby se uložil ke spánku. Šel si tam jen pro peníze, které pašováním kořalky vydělal. Vždyť, jak si usmyslel, ráno už musí být daleko odtud, aby se jeho záměr třeba ještě nezhatil.

V chalupě vyndal ze skříše pod uvolněným prknem v podlaze slušně naplněný plátěný váček. Jeho žena ale oproti jeho předpokladu nespala a plačící ho zahrnula výčitkami, že je úplně jiný, než býval. Zlobně na ni pohlédl a v tu chvíli zůstala stát zmrtvělá bez pohybu.

Jeho tvrdý pohled vystřídal zděšení. V prsou totiž pocítil obrovský tlak a tíž. Vylekaný si sáhl k srdci. Necítil však jeho tlukot, jen chlad kamene. Došlo mu, že už je více mrtvý než živý. Z hrdla se mu vydral vzlyk a vyděšený rychle vyrazil. Ne k nížině, ale k jezeru do hor. Sotva popadal dech, když tam lesem, přes který mu cesta připadala nekonečná, na konci sil dorazil.

„Lesní matko! Lesní matko, kde jsi?! Objev se, prosím!“ rozléhal se lesem jeho zoufalý křik.

„Tady jsem. Co mi chceš?“ objevila se před ním parohatá stařena ve vlčí kůži.

„Lesní matko, vezmi si zpátky svůj dar a udělej mé srdce zase takovým, jaké bývalo,“ řekl prosebně.

„To nejde. Co se jednou stalo, nedá se vrátit zpátky. Řekla jsem ti, jak je to s mým darem, a nic jsem ti netajila. Teď máš srdce takové, jaké sis ho sám udělal,“ odvětila škodolibě.

„Když mi uzdravíš srdce, dám ti za to všechny peníze, co mám!“ zaúpěl zoufalým hlasem ze sevřeného hrdla a natáhl k ní ruce svírající penězi nadité plátěné váčky.

„Peníze? Nám tady nejsou peníze vůbec k ničemu, takový hloupý lidský vynález. Já je nechci. Nech si je, když jsi po nich tolik toužil! Tvé kamenné srdce se nedá vyléčit. A nové si koupit nemůžeš, i kdybys měl peněz tisíckrát nebo ještě mnohonásobně víc!“ zaskřehotala stařena.

„A co tedy mám dělat?!“ vykřikl zoufale.

„Dělej si, co chceš!“ odsekla nelítostně a zmizela.

Marně se Jakub rozhlížel, kam se poděla. U jezera však zahlédl houf divých žen s jejich zmetky a rozsochatého hejkala s křivými údy. Poblíž, na jednom ze stromů, seděl upír, a z několika dalších vykukovali stromoví mužíčci. Šedí mužíčci se opodál zastavili s mlhou. Všichni se na něj mlčky dívali a čekali. Vytušil, na co. Z jezera se linul ponurý zpěv. To teskně pěl sbor utopenců.

O prostopášné krasavici z hor

Venku přituhovalo a vzduchem poletoval sníh. V krčmě bylo o to útulněji. Do mrazivého počasí se odtud nikomu nechtělo. Stará krčmářka s bílým čepcem na hlavě právě nesla další příděl korbělů s napěněným pivem, když do komína foukl vítr a zakvílel v něm, jako by hlasitě sténal.

„To je Hilda. Zase na nás volá,“ pronesl hlasitě přioopilý plešatý Hans.

„I kuš! Takové řeči si nech!“ okřikla ho mračící se krčmářka.

„A proč?! Vždyť tady přece všichni víme, jak to teď s Hildou je, a že to je ona,“ nedal se Hans.

„Že se, ty blázne stará, Boha nebojíš!“ utrl se na něj spolustolovník a celý zachmuřený se pokřížoval.

U sousedního stolu, kde hráli vrhcáby, zůstala hráči, který chtěl právě z pohárku vrhnout na desku stolu kostky, ruka s pohárkem na okamžik trčet ve vzduchu jako zmrazená v polovině pohybu. Teprve po chvíli zavrtěl s pohoršeným výrazem hlavou a rachotící kostky se vysypaly na stůl.

Ke starému horalovi se otočili i někteří další z přítomných. Vesměs na něj hleděli nevraživě. Vždyť mluvit o Hildě byl hřích. Stala se tu zapovězeným tématem.

Nebylo tomu ovšem dávno, kdy se snad každému, kdo tu nyní byli, včetně starců, v její přítomnosti rozbušilo srdce. Ale to byla ještě lidskou bytostí, jakou je každý smrtelník. Nyní, jak se o ní mezi všemi zdejšími povídalo, byla obávaným proradným strašidlem, zrádnou bludičkou.

Zvěst o ní se nesla dál a dál po šumavských horách, bez ohledu na to, zda tam, kam dorazila, byla rodným jazykem místních čeština, nebo němčina. O důležitých věcech se v té době Šumaváci vždy bez problémů domluvili a národnost v tom nehrála žádnou roli.

Hildegarda, modrooká plavovlasá dívka, byla vedle útlé postavy obdařena půvabnou tváří. Když dlouhonohá kráska hrabala bosá posečenou travu na louce pod lesem a její bílá, nedbale zašněrovaná košilka přitom jen dopuštěním prozřetelnosti držela zakryté její vnady, sedláci, čeledíni i ostatní osadníci zanechávali práce. Zahleděni na podívanou, kterou si podstatná většina z nich vůbec netroufla porovnávat s realitou svého manželství, zapomínali na okolí. Mnozí z nich poté navíc zehrali na svůj úděl.

Z okouzlení je obvykle vytrhlo ženské láteření. Nikoliv Hildegardino, ta dělala, že roztoužené zraky nevidí, ale jejich vlastních žen, které zpozorovaly, kam jejich muži hledí.

Všechny ženy z jejího rodiště, snad pouze jen s výjimkou nemluvnat ženského rodu, by plavovlasou krasavici nejraději viděly připoutanou u kůlu na hořící hranici dříví. Tehdy se ještě věřilo na čarodějnice, ale čas, kdy byly upalovány, již minul.

Ženy z jejího okolí však měly pádný důvod žárlit. Nejen pro její vzhled, ale především pro její nevázané mravy. Měla smůlu, že v raném věku přišla o matku. Ta zmrzla v hlubokém sněhu, když se v mrazivé zimní noci vydala do lesa doplnit tenčící se zásobu dříví v jejich chalupě a zaskočila ji vánice.

Zlé jazyky ovšem tvrdily, že i kdyby zůstala naživu, z Hildegardy by nic kloudnějšího nevychovala, protože i ona měla pojetí o morálce mizivé. Také byla velmi pohledná a točil se kolem ní nejeden muž. O jejím manželovi se s úsměškem říkávalo, že má parohy větší než jelen šestnáctérák.

Matka zemřela mladá a Hildegarda byla jediným dítětem, které svému manželovi zanechala. Ten se však namísto sekery a pily v lese chopil v krčmě v domovské osadě, a začasť i tam, kam ho občas práce přivedla, korbelů s pivem.

O Hildegardu, která pro ženy z osady v době svého rozpuku ještě nebyla nenáviděnou soupeřkou, ale jen půvabným dítětem, se místo něj staraly soucitné susedky. Díky nim nezahynula hladem.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Staré šumavské legendy.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.